

Vogelwerkgroep Zutphen en omgeving

jaarboek 2016

Inhoudsopgave

voorwoord: 2016 een big year	3
1 juridische strijd tegen het afschieten van knobbelzwanen	4
2 bevers in Zutphen	6
3 excursies	12
4 onverwachte opwinding op 10 januari	14
5 mijn Zutphense vogel big year	16
6 uilenwerkgroep 'de Oelenwappers'	26
7 dramatisch jaar voor de slechtvalk	30
8 bestuursverslag 2016	32
colofon	34

Voorwoord

2016, een big year

Een Big Year is een competitie tegen jezelf en soms tegen een ander. Het gaat erom dat je in een jaar tijd zoveel mogelijk soorten bij elkaar weet te sprokkelen in een afgebakend gebied. Ruben Vermeer deed het in 2013 in ons werkgroepgebied. En vorig jaar deed Michiel van der Weide het hem na. En hoe! U leest zijn enerverende verslag in dit jaarboek. Is het Michiel gelukt de score van Ruben te overtreffen?

En hoe deden de uilen en torenvalken het? Door het mooie voorjaar en voldoende voedsel hadden steenuil, kerkuil en torenvalk meer uitgekomen eieren dan in 2015. Veel meer! Niet alleen voor Michiel, maar ook voor de uilen en torenvalken dus een big year. Lees er het verslag van de uilenwerkgroep maar op na.

Maar zo big als het jaar voor de een is, zo dramatisch is het voor de ander. Drie slechtvalken lieten zich in het voorjaar veelvuldig zien: een mannetje en twee vrouwtjes. Zou dat wel goed gaan? Nou, nee dus! Nul uitgevlogen jongen, rapporteert Rob van Swieten ons.

En ook de knobbelzwanen hadden niet bepaald een big year. Dat wil zeggen: eigenlijk gaat het best goed met de knobbelzwanen. Zelfs zo goed, dat ons provinciebestuur in haar wijsheid heeft besloten dat het er wel een paar minder mogen zijn en dus mogen worden afgeschoten. Ze veroorzaken namelijk grote schade. Nou ja, groot.... Dat valt volgens ons wel mee. We stapten naar de rechter! Hans Grotenhuis verhaalt hoe het ons daar is vergaan.

En weet u wat Michel Klemann doet als hij niet naar vogels kijkt? Vreemde vraag. Komt het überhaupt voor dat Michel niet naar vogels kijkt? Ja, dat komt wel eens voor. Als toevallig even alle vogels zijn gevlogen, kijkt hij naar.... bevers! En die hadden in 2016 dan weer wel een big year.

En dan Adri Mulder. Adri had misschien wel het bigste year van ons allemaal. Hij wist gans vogel-minnend Nederland naar ons werkgebied te lokken door watervogels te gaan tellen, de resultaten op waarneming.nl te zetten en daar een blauwvleugeltaling bij te vermelden. Een blauwvleugeltaling: succes verzekerd! Adri bedenkt zich bij de volgende blauwvleugeltaling wel twee keer.

En alle leden hadden natuurlijk ook een big year met maar liefst tien dagexcursies en een weekend. Althans, als je eraan meedeed. Want ze waren allemaal geslaagd. Ans Houweling maakte een verslag van een van de tien dagexcursies. En of het bestuur een big year had moet u zelf maar beoordelen aan de hand van het bestuursverlag van Remke van Rijswijk.

Namens het bestuur van de VWG Zutphen e.o.
Joost Meilof

1 juridische strijd tegen het afschieten van 2.000 knobbelzwanen in Gelderland

De provincie Gelderland heeft in maart 2016 het besluit genomen om het Faunabeheerplan Knobbelzwanen 2015-2020, opgesteld door de Faunabeheereenheid Gelderland (FBE), goed te keuren. Door dit besluit mag de FBE Gelderland bij geringe schade in iedere Wildbeheereenheid knobbelzwanen onder voorwaarden afschieten. Liefst 2.000 stuks in vijf jaar in heel Gelderland. Het gaat hier om schade aan vooral grasland. In 2015 was het uitgekeerde schadebedrag door het Faunafonds in Gelderland (thans eigendom BIJ12 unit Faunafonds van de 12 provincies) slechts € 2.939. Er zijn de laatste jaren slechts enkele schadegevallen in heel Gelderland.

De vogelwerkgroep heeft tegen het besluit en de ontheffingverlening aan de FBE bezwaar aangekend bij de Rechtbank Gelderland. Nut en noodzaak ontbreekt. De hoogte van de schade is geen noodzaak om af te schieten.

Zoals bekend is onze grootste watervogel vooral een waterplanteneter en verkeert hij vaak op en bij het water. De meeste knobbelzwanen komen voor in waterrijke gebieden zoals in de provincies Noord -en Zuid-Holland. De knobbelzwaan ruit vooral op de randmeren. Hij lust natuurlijk ook wel gras in perioden dat er weinig waterplanten zijn. Van kwetsbare percelen, zoals pas ingezaaid grasland, is hij makkelijk te verjagen. In de ontheffing is opgenomen dat er minimaal 2 preventieve maatregelen vooraf genomen moeten zijn. Uit de jaardeelrapporten die de jagers moeten opstellen blijkt dat de wildbeheereenheden veelal geen preventieve maatregelen hebben gemeld. In de Wet natuurbescherming is de vogel een beschermd vogel gebleven. Waarom dan toch jagen?

In het verweerschrift zegt de provincie aan het begrip "belangrijke schade" invulling te hebben gegeven in art.6 van de Beleidsregels Faunabeheer en Schadebestrijding Gelderland. Daar wordt een drempelwaarde van € 250,- aangegeven per geval. Dat geldt zelfs ook voor "dreigende schade" naar het oordeel van een onafhankelijk deskundige. Daar is hier geen sprake van.

De provincie heeft het bezwaar van de VWG verwezen naar de rechtbank. Deze heeft het op 26 september 2016 behandeld. Naar het oordeel van de rechter was het beroep van de VWG gegrond. Het besluit strookt niet met de voorschriften die de provincie zelf aan de ontheffing heeft verbonden. Het besluit van 8 maart, voor zover het betrekking heeft op de verleende ontheffing is vernietigd. Heel vreemd is dat bepaald is dat de rechtsgevolgen van het vernietigde deel volledig in stand blijven. Dat betekent dat de FBE Gelderland gewoon door mag met afschieten.

Daarom heeft de VWG besloten om de beslissing van de rechter van 27 oktober 2016 aan te vechten door hoger beroep in te stellen bij de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State. Dat is in december 2016 gebeurd. We trachten daarmee de goedkeuring van het Faunabeheerplan ongedaan te maken.

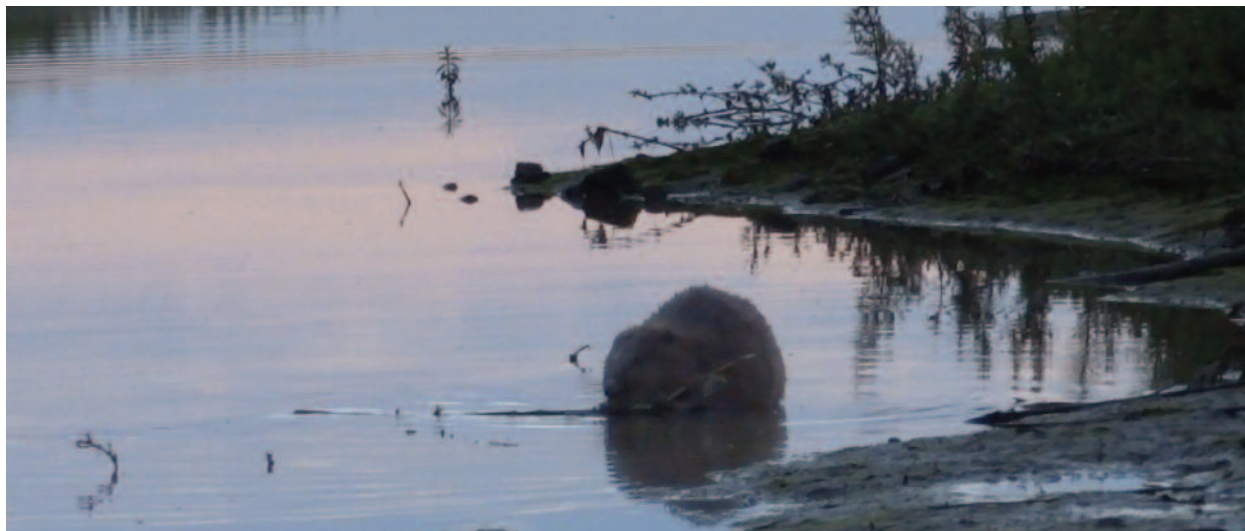
Naschrift:

Inmiddels heeft de RvS een zitting vastgesteld op 23 oktober 2017 in Den Haag.

De beslissing in deze zaak zal dan binnen 6 weken na de zitting openbaar worden gemaakt. Eventueel verlengd met ten hoogste 6 weken. In het jaarboek 2017 melden we de uitspraak.

Hans Grotenhuis,
bestuurslid VWG Zutphen.

2 bevers in Zutphen

Het verhaal van bevers in Europa is er een van een eeuwenlange afname. Biotoopvernietiging, watervervuiling, maar vooral de jacht heeft ertoe geleid dat deze ooit algemene soort bijna uitstierf. Honderd jaar geleden resteerden in heel Europa nog slechts vijf kleine populaties met een totaal van enkele honderden dieren. In 1799 wordt er nog een exemplaar gevangen in Empe en in 1828 wordt de laatste Nederlandse bever in Zalk (Ov.) doodgeschoten. (Stoltenkamp 1986).

Veranderingen, vooral mentaliteitsveranderingen duren lang, soms erg lang, en voor sommige soorten te lang..... Volgens de sociologie duurt een mensengeneratie ongeveer vijftien jaar. Na de bijna complete uitroeiing van de bever duurde het dus nog een tiental generaties van mentaliteitsverandering voordat uiteindelijk in 1988 werd begonnen met de herintroductie van bevers in de Biesbosch en de Gelderse Poort. Door ontsnappingen in de Flevopolder en de terugkeer in Limburg via Maas en Roer na herintroducties in Duitsland ontstonden meerdere locaties van waaruit de bever zich over het land is gaan verspreiden.

De populatie is zich aan het herstellen en er zijn tegenwoordig in Nederland meer bevers te vinden dan 100 jaar geleden in heel Europa! In het stroomgebied van de IJssel kun je ze weer op meerdere locaties tegenkomen. Het ging goed in Overijssel en in de Gelderse Poort, maar in de omgeving van Zutphen leek dit knaagdier langs de IJssel en uiterwaarden tot voor kort geen poot aan de grond te krijgen. Het is hier ook allemaal te intensief bewerkt, te weinig natuur, te weinig dekking en voedsel.

De eerste waarneming in de regio Zutphen stamt uit september 2008, nota bene uit de uiterwaarden van De Mars. Een jaar later verschenen eindelijk duidelijke vraatsporen in de Rammelwaard. Het aantal waarnemingen in dit niet toegankelijke terrein blijft beperkt, maar vermoedelijk zijn bevers daar nog steeds aanwezig.

In 2014/15 waren er vage berichten over beverwaarnemingen in de Marshaven in Zutphen. Ondanks zoektochten werden bevers noch duidelijke vraatsporen gevonden; maar we zochten blijkbaar op de verkeerde plekken. In het aanspoelsel langs de IJssel lagen af en toe afgekloven takken maar die

werden toegeschreven aan "aangespoeld". Na het hoge water in mei en juni 2016, trof ik bij de Houthaven langs de IJssel op twee meter hoogte afgeknaagde takken in wilgen aan. Ik vermoedde dat het een zwervende bever betref die door de hoge waterstanden op drift was geraakt.

15 juli 2016;
afgeknaagde takken op twee meter hoogte
langs de IJssel nabij de Houthaven, Zutphen.

Tijdens de watervogeltelling op 18 september zag ik dat veel bomen en struwelen in de uiterwaarden van De Mars waren vernield, verhakseld en afgevoerd als biobrandstof. Ook de grootste populier bij de ingang van de Houthaven was omgezaagd. De boom, met takken vlak boven het water en de struwelen langs de oever, was door trekkers en graafmachines kapot geragd en afgevoerd. Vanaf de overkant van deze havenmondung zag ik nu ineens de beverburcht. Wat bleek; de oever was daar in het verleden verstevigd met stortsteen. De populier stond niet IN het stortsteen, maar de stenen waren links en rechts van de boom neergegoid. Dat maakte het voor bevers mogelijk om onder de boom een hol te graven. Door de lage waterstand en de verdwenen vegetatie werd de ingang, die zich normaal onder de waterspiegel bevindt, nu ineens zichtbaar.

18 september 2016;
ingang van de beverburcht onder de
populier in de monding van de Houthaven.

Nadat ik was omgelopen bleek dat er ook een opening was aan de andere kant van de populier, daar waar de bevers makkelijk het land op konden. Deze opening werd eerder aan het zicht onttrokken door een struweel van sleedoorns, bramen en rozen, maar was nu kapot gemaakt door de zware machines die ook over de opening hadden gereden. Van de bevers was op dat moment geen spoor meer te vinden.

18 september 2016;
kapotgereden "land"-ingang van de bever-
burcht aan de achterkant van de populier.

Maandelijks tel ik de uiterwaarden bij Zutphen op watervogels, dus 14 oktober was ik er weer. De waterstand was nog steeds laag en tot mijn verbazing stonden er verse prenten voor de ingang van de burcht. Ik bekeek de waarnemingen op waarneming.nl nog eens en een kanoër bleek eerder op 10 juni 2016, op precies die plek, twee bevers te hebben gezien. Had ik dat maar eerder opgemerkt en was er toen maar een lampje gaan branden....

14 oktober 2016;
verse beverprenten voor de ingang
van de vernielde burcht.

Weer een watervogeltelling verder, op 11 november, was er niets meer terug te vinden; sporen ontbraken. Bevers zijn groot, maar veel minder zichtbaar dan je in eerste instantie verwacht.

Ik ging er niet vanuit dat de bevers op korte termijn nog terug te vinden zouden zijn, maar dat liep gelukkig anders. Een kilometer noordelijker ligt een zandwinplas, gegraven eind jaren tachtig. Als er niet gejaagd wordt kan die plas vol zitten met watervogels en er slapen (slieden) 's nachts tientallen aalscholvers. Ook deze plas ontkomt niet aan de kapwoede en is deels leeggezaagd, verhakseld en afgevoerd. Biobrandstof levert immers goud geld op tegenwoordig.

Tijdens de decembertelling zag ik op de oostoever een boomtak in het water liggen met beschadigd schors. Per ongeluk achtergelaten tijdens de recente kap? Een boomtak in het water is iets wat anno 2016 écht niet kan. Stel je voor dat daar straks een fuut of een meerkoet op zou gaan broeden, of stel dat reigers en ijsvogels daar gaan vissen of dat vissen eieren af gaan zetten op de takken in het water! Dat is niet netjes en dat kun je als beheerder van oevers echt niet toestaan. De oorsprong van deze stam moest een andere zijn. Het bleek om een bever te gaan; boompje omgeknaagd en het schors er deels afgegeten.

16 december 2016;
aangevreten wilgenstam liggend in
het water.

Aan de oostoever van de plas zijn de wilgen blijven staan. Op meerdere plaatsen waren duidelijk vraatsporen te zien in de vorm van afgeknaagde en gestripte takken. Sommige takken waren al bruin en anderen vers wit van kleur. De bevers hebben duidelijk een nieuwe plek gevonden. De oever biedt ruimte voor het graven van een hol en met de wilgen die er staan is er voorlopig voldoende voedsel. Hopelijk worden ze niet opnieuw verstoord door zinloze destructie.

16 december 2016;
vers aangeknaagde wilgenstam.

16 december 2016;
iets wat oudere aangeknaagde wilgenstam
is blijven hangen in het struweel.

7

Nadat zich overal langs de IJssel bevers vestigden, duurde het in de regio Zutphen toch langer dan verwacht. Na vestiging in de Rammelwaard, vervolgens Bronsbergen, hebben ze zich eind 2015 ook in de Bronkhorsterwaarden gevestigd en in nu dus ook in de uiterwaarden van De Mars.

2017

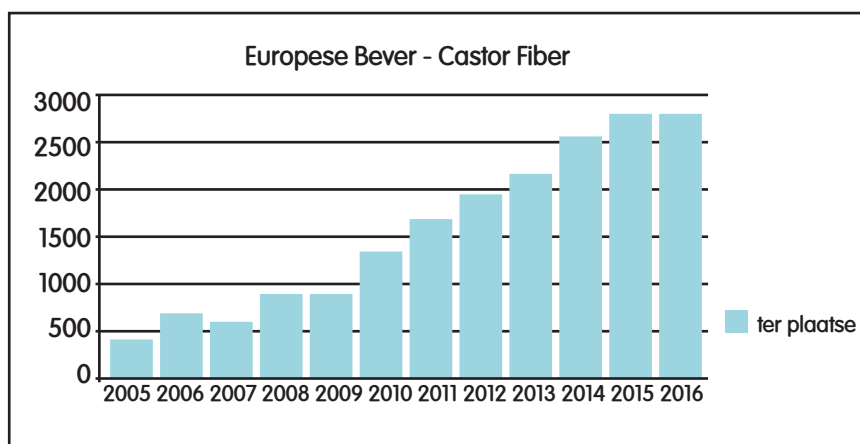
De nieuwste waarneming in 2017 betreft vraatsporen in de oude IJsselarm bij Empe en daar is een prachtig leefgebied voor bevers. Er staan voldoende wilgen en er is voldoende rust om een populatie te kunnen herbergen. De uitbreiding is nog niet gestopt en ook andere wateren zijn potentiële leefgebieden zoals de Berkel en beken als Schouwlaak, Baakse Beek, Vordense Beek, Bakerwaardse Laak, Voorsterbeek e.d.. Maar dan moet daar met de komst en de aanwezigheid van bevers in het beheer nu al rekening mee worden houden....

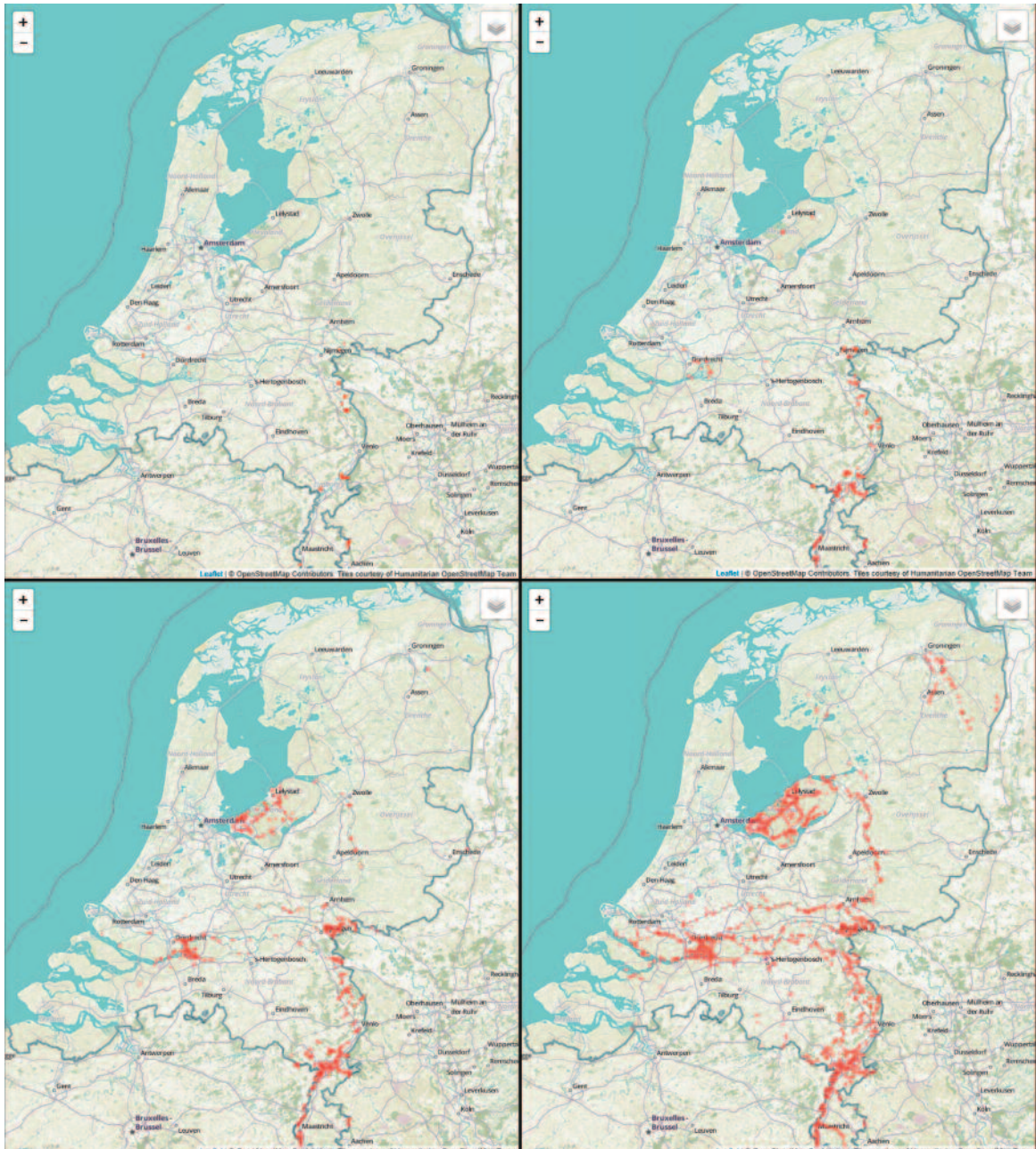
15 augustus 2015;
Bevers zijn enorm; afdruk van een achterpoot in de modder, Bronkhorsterwaarden.

Het heeft erg lang geduurd allemaal, maar na twee eeuwen afwezigheid in Zutphen, zijn ze dan eindelijk toch weer terug op locaties waar ze duizenden jaren lang hebben geleefd. Bevers zijn terug in de IJssel. Fijn om dat nog mee te maken.

Michel Klemann

Aantal waarnemingen van bevers in Nederland 2005-2016 (waarneming.nl)

Verspreiding en uitbreiding van de bever in Nederland 1995 t/m 1999; 2000 t/m 2004; 2005 t/m 2009 & 2010 t/m 2016. (waarneming.nl).

Literatuur:

- Stoltenkamp H. 1986.
Over de bever (*Castor fiber* L.) deel 2: de Bever in Nederland. (*Natura* (83): 292-198.
- Nolet B.A. 1992. Bever -
Atlas van de Nederlandse zoogdieren 230-234. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht, Contactgroep Zoogdierinventarisatie, Arnhem.

Internet:

- <http://waarneming.nl/soort/view/375>
- <http://www.zoogdierveniging.nl/de-bever-castor-fiber>
- <http://www.clo.nl/indicatoren/nl106104-bever>

3 excursies

Tien dagexcursies en een weekend heeft de excursiecommissie in 2016 georganiseerd. Drie keer op fietsafstand van Zutphen (Hackfort, Empese Heide en Onderlaatste Laak) en de andere keren wat verder weg. De tocht naar de Biesbosch was al snel volgeboekt en ook zonder visarend een geslaagde excursie. Verder bezochten we de Ooijpolder, Arkenheem, Zwillbrock, IJmuiden en twee keer een vogelgebiedje in de Flevopolder. In juni gingen we met 13 personen (waaronder de drie Henny's) naar Oostvoorne. We bezochten het prachtige duingebied, hoorden een zomertortel bij de Kwade Hoek, zagen heel veel jonge lepelaars in het Quakjeswater en gingen tot slot op zoek naar een roodmus. Die vonden we ook, maar op hetzelfde moment zat er ook een roodmus op de Mars in Zutphen!

Op zaterdag 10 december vertrokken we om 8:00 uur 's morgens met 13 personen naar de Stille Kern in het Horsterwold in Flevoland. Het was een grijze ochtend, maar dat mocht de pret niet drukken. Je weet maar nooit. Ik moet bekennen dat ik nog nooit van dit gebied gehoord had. Het was dus de eerste keer dat ik hier kwam. Gelukkig was Adri hier kortgeleden nog geweest, want anders kan je daar in de polder nog wel eens aan het dwalen gaan. De Flediteweg is erg lang en de P heeft als postcode alleen de cijfers 3896.

Als eerste beklommen we de Horsterberg, een uitkijpkeuvel met daarop een uitkijktoren, de 'Tuurtoren'. Je kunt daar mooi over de watertjes kijken. Maar door het grijze weer was het lastig turen.

De Stille Kern is een 900 hectare groot natuurgebied dat begraaasd wordt door Konikpaarden, die zorgen voor een gevarieerde vegetatie met mooie overgangen tussen grasland, struiken en opgaand bos en met slenken met slikkige oevers. Het gebied is eigendom van Staatsbosbeheer. Het is een struin-gebied, dus je hoeft niet op de paden te blijven. Dat hebben we dan ook maar niet gedaan toen we oog in oog kwamen te staan met de kudde Konikpaarden die ons pad blokkeerde. Even later ging de kudde in rustige galop vlak lang ons heen dwars door het bos. Een mooie ervaring.

Wat de vogels betreft, door het slechte licht was het lastig ze op naam brengen. Wel hoorden we veel piepjes en trillertjes. Sijsjes, winterkoninkjes, staartmezen, matkoppen en goudvinken, enz. De excursie werd afgesloten in café de Jutter aan het Nuldernauw, waar Adri vanwege zijn verjaardag tot zijn grote verrassing nog even in het zonnetje werd gezet. Inmiddels was het buiten zo dichtgetrokken dat we geen vogel meer konden ontwaren. Toch was het al met al een leuke excursie. Het is de moeite waard om nog eens terug te gaan naar dit afwisselende gebied.

4 onverwachte opwinding op 10 januari

Het is altijd weer een bijzonder moment als je voor het eerst een exemplaar ziet van een soort die je nog nooit hebt waargenomen. Het overkomt me niet meer zo vaak en dat maakt het eigenlijk steeds leuker om een nieuwe soort te zien. Maar er zijn waarnemingen die dit overtreffen.

Het was vroeg in januari en bovendien prachtig zacht weer. De januaritellingen waren al gedaan en ik had zin in een lui middagje vogels kijken op mijn dooie gemak. De Rammelwaard is dan altijd een goede bestemming en door de nieuw gegraven plassen in het kader van Ruimte voor Rivier extra aantrekkelijk. Ik nam me voor om naar de kijkhut van SBB te gaan en daar mijn telescoop op te zetten. Ik trof het: niet alleen was het weer goed, er dreven ook veel watervogels op de grote plas, erg veel zelfs in mijn beleving. Normaal ben ik geen fanatieke teller, maar ik was nu toch wel nieuwsgierig geworden en ik besloot voor de verandering maar eens te tellen hoeveel.

Ik telde soort voor soort. Het bleken er met elkaar meer dan 500 te zijn, behorend tot 9 verschillende soorten. Bij iedere telling kwam ik steeds een eenling tegen van wat ik op het eerste gezicht dacht dat een brilduiker was. Toen ik met de grote aantallen klaar was, ging ik op zoek naar die vermeende brilduiker. Ik keek nog eens goed. De eend zwom meestal tussen een paar slobenden en was ook ongeveer van dat formaat. Langzaam bekwam mij het gevoel: dit is helemaal geen brilduiker. Zo'n grote witte vlek tussen snavel en oog. Maar wat was het dan wel? Ik voelde dat zich langzaam een opwinding van mij meester maakte.

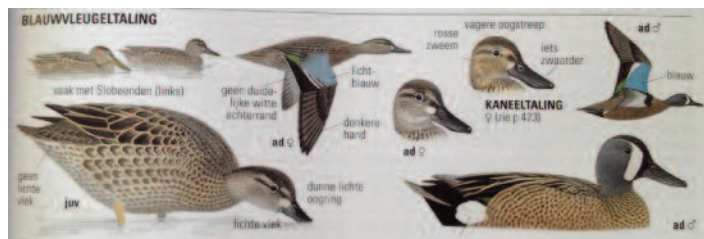
Gelukkig had ik mijn vogelgids bij me en al heel snel was ik erachter dat het beslist geen brilduiker was. Verder bladeren... en ja hoor, daar was ie: een mannetje blauwvleugeltaling. Niet alleen de grote witte vlek op de kop, maar ook de fijn gespikkelde bruine flank en de grote ronde vlek laag bij de staart: geen twijfel mogelijk. Blauwvleugeltaling? Nooit van gehoord. Ik begon de begeleidende tekst te lezen en ik raakte daar zowaar nog meer opgewonden van. Dwaalgast uit Noord Amerika die nog maar 38 keer in Nederland was gezien. Dit was dus best een bijzondere waarneming en ik begreep dat, als ik dit zou plaatsen op waarneming.nl, ik niet zomaar geloofd zou worden. Een goede foto zou daarbij kunnen helpen, maar hoe kwam ik daaraan? De vogel lag op een afstand van meer dan 200 meter en ik had door deze telescoop nog nooit een goede foto gemaakt. Alternatieven waren

er echter niet, dus ik begon toch maar een poging te wagen. De eerste foto's waren bagger, maar aangezien er soms wel een duidelijk zichtbare wilde eend of slobbeend op stond, bleef ik proberen. Het heeft me ongeveer een half uur en tig pogingen gekost maar toen had ik hem toch duidelijk op mijn smartphone staan. Daarna snel opladen naar waarneming.nl. Yes! Het is gelukt. Ik was er zowaar nog trots op ook en doodmoe.

Niet lang daarna ben ik naar huis gegaan. Eerst kreeg ik nog een mailtje: je vergist je, het is een slobbeend. Daarna: Sorry, je hebt toch gelijk. Natuurlijk, wat dacht die man wel! Ik werd natuurlijk toch wel nieuwsgierig of nog meer vogelaars een blauwvleugeltaling hadden gezien. Dus op naar waarneming.nl en ja hoor: anderhalf uur na mijn upload waren er al wel 10 spotters met een blauwvleugeltaling in de Rammelwaard. En het aantal waarnemers bleef groeien. Ik heb dat fysiek gelukkig niet meer meegemaakt, maar Remke van Rijswijk maakte mij erop attent, dat het nu toch wel erg druk werd op de dijk en of ik dat nooit weer wilde doen. De rust van vogels en mensen werd danig verstoord. Ik heb er moeite mee, zeker als je ook nog eens van alle kanten wordt gefeliciteerd.

Maar ach, zo vaak zal ik nu ook weer niet zo'n zeldzaamheid zien in de Rammelwaard.

Adri Mulder

5 mijn Zutphense vogel big year 2016

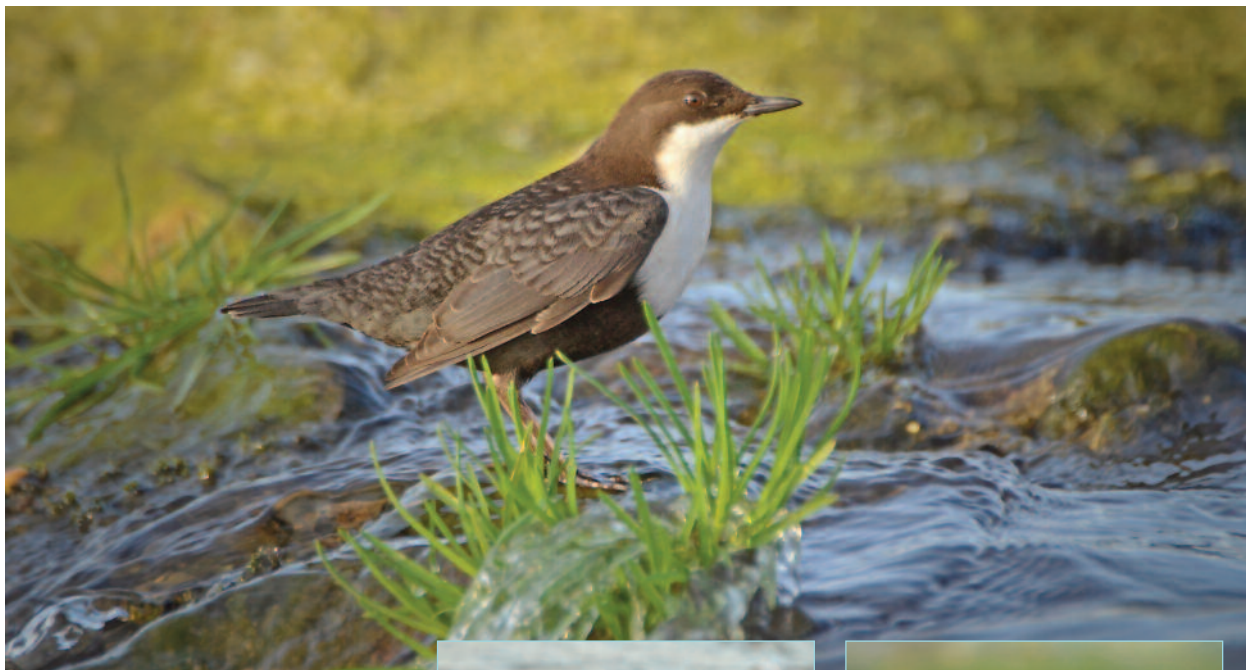
Na het lezen van het boek *Het Grote Vogeljaar* van Mark Obmascik (2006) besluit ik ook een big year te houden. Ik kies bewust om dat te doen in het werkgebied van de Vogelwerkgroep Zutphen e.o.. Mijn fanatisme is begrensd en ik heb geen zin vaak op stel en sprong in de auto te moeten springen voor een goede soort. Dus een big year in Nederland of Gelderland is niks voor mij. Van Ruben Vermeer weet ik dat hij in 2013 ook een big year deed rond Zutphen. Hij kwam tot 184 soorten (Vermeer 2014). Zonder te twitchen zag Michel Klemann in 2015 167 soorten. Aangezien ik zelf tot begin 2016 in totaal 166 soorten zag in het werkgebied, lijkt mij dit aantal een mooi streven om binnen één jaar te zien. Daar leg ik de lat voor mijzelf. Natuurlijk is 184 de te verbeteren score, maar ik weet dat mijn scherpte zijn grenzen kent (ik ben geen determinatiefreak), ik heb werk en een gezin, dus tijd is ook een beperkende factor. We gaan het zien. Het belangrijkste is vooral veel uurtjes buiten te zijn.

Januari

Vanuit bed hoor ik in de ochtend van 1 januari de eerste soort, een groep overvliegende Kolganzen (1). Op de WC volgt nummer (2) de Huismus. Mijn big year is gestart! Het ontbijt is wat onrustig, want er is van alles te zien in de tuin. De teller komt al snel op 15. Tijd voor een fietstocht naar de Waterspreeuw, dat lijkt me een goede soort voor dag 1. Uiteraard is de Waterspreeuw (28) weer druk aan het foerageren op de vistrap bij Warken. Het is behoorlijk mistig dus ik hou de fietstocht kort. Bij de koffie zie ik dat er 36 soorten op de lijst staan. 's Middags Sabien opgepoort voor een wandeling over de Empese en Tondense heide. De mist zorgt voor een aparte sfeer. Gelukkig laat de Klapekster (38) zich zien. Ik ben tevreden met de oogst op dag 1.

Op zondag 3 januari ga ik voor het eerst naar de Rammelwaard. Goed om de lijst te spekken met watervogels. Een vrouwtje Grote zaagbek (43) foerageert op de IJssel en op de plas in de Rammelwaard zitten Nonnetjes (53). Een week later tel ik op zaterdag 9 januari het wintervogelgebied Warken/Waliën. Drie Kruisbekken (65) laten zich bijschrijven naast wat algemene bossoorten. 's Middag ga ik met Sabien naar Bronckhorst. Bij de monding van de Veengoot zit op een baken een Geelpootmeeuw (67). De eerste nieuwe regiosoort voor mij. Ik ben niet zo van de meeuwen dus ik had nooit moeite gedaan deze soort te vinden. Gelukkig zat deze maximaal zichtbaar en was hij eerder op deze plek gemeld. In Bronckhorst lieten de Ransuilen zich weer mooi bekijken. Maar ze zitten

net 1 meter buiten het werkgebied van de vogelwerkgroep en tellen dus niet mee. Zo kom ik er achter dat veel mensen slordig zijn met invoeren op waarneming.nl. Soms lijken de vogels gemeld te worden op een andere plek in Bronkhorst. Twee keer ben ik daar op af gegaan, maar de Ransuilen zaten gewoon in de Uilenhoek en niet op de ingevoerde locatie. Het eerste wapenfeit kan ik vandaag noteren; ik heb nu na negen dagen in 2016 al even veel soorten ingevoerd op waarneming.nl als vorig jaar in heel 2015.

De Waterspreeuw bij Warken is in 2016 trouw aan de vistrap in de Berkel achter Warken. Na het broedseizoen keert de Waterspreeuw 11 november weer terug. Fraaie timing, aangezien de vogel een jaar eerder op 7 november voor het eerst is gemeld.

Het tellen van een tweede wintervogelgebied (Onderlaatse Laak) staat op het programma voor zondag 10 januari. Grote gele kwikstaart (70) en Matkop (72) komen zo op de lijst. 's Middags ga ik onder de douche, kleed me om en zet ik de laptop aan. Dan zie ik dat er een Blauwvleugeltaling is gezien in de Rammelwaard. Een heuse zeldzaamheid, waarbij de gedachte van een ontsnapte vogel snel bij mij op komt. Pfff, ik heb geen zin om er naar toe te gaan. Ik loop naar boven. "Sabien, er is een zeldzame soort gemeld. Als ik mijn big year serieus neem moet ik nu eigenlijk wel gaan." "Nou ga dan." Dat zetje had ik even nodig. Ik spring in de auto want het gaat al snel schemeren. De meeste twitchers lopen al weer terug naar hun auto als ik aankom. Het is een stuk lopen naar de noordzijde van de plas. Ik vind zelf het mannetje Blauwvleugeltaling (77) terug en kan hem anderen nog aanwijzen. Het is voor mij een nieuwe soort voor mijn Nederlandse lijst. Teruglopend over de dijk zie ik een jagende Kerkuil (80), een mooie bonus.

Op dinsdag 19 januari zie ik langs de IJssel de eerste tekenen van het voorjaar, twee foeragerende Scholeksters (82). Een paar dagen later (vrijdag 22 januari) is het heerlijk winters. De zon schijnt aan een strak blauwe hemel en de temperatuur ligt net onder het vriespunt. Ik kies voor de Rammelwaard. Net buiten De Hoven zit een flinke groep ganzen dicht op elkaar. Telescoop erop en ik pik er een Toendrarietgans (83) uit. Het meest geniet ik die ochtend van een viertal Waterpiepers (84). Ze lopen foeragerend langs de oever van de Rammelwaard op de randen van het ijs. De Waterpiepers laten zich mooi zien en horen.

Vrijdag een week later (29 januari) is het herfstig met bewolking en harde wind. Een tochtje naar de Gorsselse heide levert een Zwarte specht (88) op, verder is het er stil. Op zondag (31 januari) bekijk ik de meeuwen op de Revelhorst. Tussen de Zilvermeeuwen zit een adulte Pontische meeuw (89). Ik kan ze mooi vergelijken en dat heb ik wel nodig om tot een zekere determinatie te komen.

Februari

Mijn vrije vrijdagochtend op 5 februari besteed ik aan de Empese en Tondense heide.

Het is een grijze, grauwe ochtend met aan het begin ook een miezerregentje. Ik hoop op Bokje en Blauwe kiekendief maar die laten zich niet zien. Wel kan ik Waterral (92) en Roodborsttapuit (93) bijschrijven. Een week later (12 februari) staat het water hoog in de IJssel. Veel hazen hebben de uiterwaard verlaten en lopen nu in de Voorsterklei rond. Het fietstochtje Rammelwaard is goed voor Veldleeuwerik (94), Slechtvalk (95) en Witgatje (96). Het lukt nog steeds iedere week een paar soorten bij te schrijven. Vrijdag 19 februari, wederom grijs en vochtig, ga ik naar Hackfort en tref daar Kleine bonte specht (97), Houtsnip (98) en Middelste bonte specht (99). Een drietal leuke soorten, begeleid door zingende Grote lijsters, Winterkoninkjes en roffelende spechten. Een week later (26 februari) ga ik in het donker 's avonds weer naar Hackfort voor de Bosuil. Helaas, die laat zich niet horen. Wel een Steenuil bij Vierakker, de 100ste soort! Op naar de Empese en Tondense heide (vrijdag 27 februari). De zon schijnt volop en afgelopen week zijn Raaf, Blauwe kiek en Zearend gemeld. Het is heerlijk buiten, ik geniet van de zingende Geelgorzen. Maar het knaagt wel als ik eind van de ochtend thuis kom met slechts de Wulp (101) als nieuwe soort.

Maart

De Zearend die begin maart uit de Rammelwaard is gemeld krijg ik ook niet te zien. Op zaterdag 5 maart fiets ik met Robert Ketelaar het rondje Voorsterklei en Rammelwaard. We zien pootafdrukken van Das en Bever in de uiterwaard en horen de eerste zingende Tijffjaf (102). Het is sprokkelen deze weken in maart. Een achtal Boomleeuweriken (103) stoot ik woensdag 9 maart op aan de rand van de Onderlaatse Laak. Boven de IJssel zie ik 25 maart mijn eerste Boerenzwaluw (104).

Op zaterdag 26 maart sta ik vroeg op en bezoek de oude IJsselarm bij station Voorst-Empe. Goed voor vier roepende Waterrallen en een in een knotwilg broedende Grauwe gans. Geen Roerdomp of Blauwborst. Dan door naar de Rammelwaard, het is nog steeds mistig. Daar zie ik Tureluur (105) en Kleine plevier (106). Mijn humeur klaart op als de zon doorkomt. In de uiterwaarden bij de Zuidwijken zit een Kleine mantelmeeuw (107) op een bakken langs de IJssel, hoor ik baltsende Grutto's (108) (heerlijk voorjaarsgeluid) en ontdek ik een slapend mannetje Zomertaling (109).

De nieuwe meanders in de Berkel met de onbegroeide stukken trekken veel vogels aan dit voorjaar. Op 30 maart zijn er twee Bonte strandlopers gemeld. 's Avonds heb ik een uur de tijd om er heen te gaan. Een succesvolle twitch, de Bonte strandloper (110) staat op de lijst.

April

Het voorjaar is al aardig op streek, de nodige zomergasten zijn teruggekeerd, maar de Bosuil heb ik nog niet. Op 2 april ga ik 's avonds nog even een rondje fietsen richting Hackfort. Als snel hoor ik vijf roepende Steenuilen. Een mannetje Bosuil (115) laat zich aan het eind toch ook horen. Fijn. Nog mooier was de Steenmarter die zich liet zien. Nieuwsgierig liep het dier in het licht van de koplamp van de fiets naar mij toe. Zeker een minuut keken we elkaar aan. Mooie ontmoeting.

Vrijdag 8 april maak ik weer een rondje Rammelwaard en ga ik ook even naar de Oude IJsselarm bij station Voorst-Empe. Daar hoor ik een Rietzanger (119) zingen. Die blijkt schaars dit jaar want er zijn er maar enkele waargenomen dit jaar. Dat geldt ook voor de Sprinkhaanzanger (121) die ik een dag later hoor tijdens het telwerk voor de vogelatlas. De vogel zat tussen de huizen in het plantsoen te zingen. Later die ochtend zag ik laag boven het bos bij landgoed Nijenhuis een Zwarte wouw (123) overvliegen richting het noorden en hoorde ik een zingende Vuurgoudhaan (124).

Fietsend vanaf Hackfort zie ik woensdag 13 april een groep kraaien die een roofvogel lastig vallen. Toch even kijken; het is een Rode wouw (126). Vermoedelijk is er een broedpaar want er zijn de afgelopen tijd meer waarnemingen van deze soort. Een paar dagen later is het nest gevonden. Het paar weet één jong groot te brengen.

De begrenzing van het werkgebied is niet overal logisch. Over Bronkhorst en de Ransuilen heb ik het al gehad. De natuurontwikkeling op de Empese en Tondense heide is een ander geval. Aan de westkant is er flinke lap bijgekomen, de Eerbeekse hooilanden. Daar zie ik 14 april een Zwarte ruiter, maar die telt dus helaas niet mee.

In de buurt van Almen aan zijn regelmatig Raven gezien. Dus daar ga ik maar eens heen op zaterdag 16 april. Ik fiets wat door het bos van landgoed Nijenhuis en kom dan bij de strook met de hoogspanningsmasten. Dan herinner ik me dat de Raven vorig jaar in een mast hebben gebroed. Ik kijk naar links en zie een stevig nest in een mast. Met een kraaiachtige erop. De grootte inschatten is lastig op deze afstand, dus ik blijf posten. Er zitten twee jongen op het nest. Na drie kwartier komt de andere oudervogel zwijgzaam aanvliegen. En ja, het zijn Raven (127). 's Avonds ruk ik uit voor een twitch in het natuurgebied Cortenoever. Van het groepje van vier zie ik in ieder geval één Beflijster (130). Op zondagavond spoed ik mij naar De Mars voor de zingende Nachtegaal (131). Die haast was achteraf niet nodig. De (ongepaarde?) vogel was nog weken te horen. De week daarna volgen andere zomergasten, met op vrijdag 22 april de eerste Gierzwaluw (136) boven de tuin.

Mei

Na een vakantie op het Deense eiland Bornholm ga ik vrijdag 6 mei naar de Voosterklei en de Empese en Tondense heide. Dat fietstochtje levert zeven nieuwe soorten op, waaronder Regenwulp (138), Bosruiter (142) en Lepelaar (143). Eind van de middag trekt er hoog een Wespendif (145) over het huis. Een dag later loop ik op Hackfort onder een roepende Grauwe vliegenvanger (146) door en zie ik een jagende Boomvalk (147).

Op vrijdag 13 mei ga ik met hulptroepen Erik, Robert en Marius op stap. Eerst naar de Oude IJsselarm achter Empe, want stel je voor dat er toevallig een Buidelmees zit. Niet dus. Bij de parkeerplaats van de Empese en Tondense heide horen we een Spotvogel (148) zingen en even later zit in een bramenstruweel een prachtig vrouwtje Grauwe klauwier (149). Op die plek heeft dit jaar een paartje succesvol gebroed. Zondagavond fiets ik naar Cortenoever om in het reservaat de Kwartel (150) te horen die Adri Mulder eerder die dag had gemeld. Omringd met geurende meidoorns, bloeiend fluitenkruid en velden vol boterbloemen was deze twitch geen straf. En maandag 16 mei ga ik achter een Kempiaan (151) aan die Michel in de nieuwe geul in de Voorsterklei had gezien. Check!

Voor ik eind van de maand afreis voor een weekje natuur in Bulgarije maak ik op zaterdag 21 mei nog een tochtje naar de Oude IJsselarm achter Empe (Wielewaal - 153) en de Empese en Tondense heide. Daar blijkt de Bontbekplevier (154) nog present. Ik ontdek een fraai mannetje Noordse kwikstaart (-), maar deze ondersoort telt niet mee op de lijst.

Juni

Op zaterdag 4 juni sta ik om half vier op. Voor zonsopkomst sta ik te luisteren in Cortenoever, geen Kwartelkoning. Door naar de Empese en Tondense heide voor de Blauwborst. Wellicht dankzij een oorverdovend concert van groene kikkers hoor ik de zang van deze vogel niet. Ik struin nog wat rond en ga naar huis. Koffie, douchen en tijd voor andere zaken. Niet dus. Robert appt een waarneming door van gisteren, een zingende Roodmus op De Mars. Hup gelijk op de fiets erheen. Op de plek zijn net motorcrossers actief geweest, dat gaat hem hier niet worden. Ik fiets verder en hoor dan in de verte de vogel zingen. Yes, hij zit er nog. Langs de Oostzeestraat zit de tweedejaars Roodmus (155) fanatiek te zingen en laat zich fraai zien. Een nieuwe soort voor het werkgebied. Een dag later hoort iemand die de Roodmus heeft getwitchd, een roepende Zomertortel in de uiterwaard bij de Mars. Heel interessant. Ik hoor hem niet tijdens mijn twee bezoeken aan die locatie.

Een week later maak ik op zaterdagochtend mijn tweede ronde voor het atlasblok 33-37. Goed voor een roepende Raaf bij landgoed Nijenhuis. 's Middags kam ik eens goed het landbouwgebied bij Cortenoever uit. Door al het graafwerk zijn er veel pionieruigtes die me zeer geschikt lijken voor Patrijzen. Die laten zich niet zien. Wel hoor ik een zingende Veldleeuwerik, toch een schaarse broedvogel rond Zutphen.

Het is de tijd van piepende jonge Ransuilen en voor de hele week zijn heftige buien voorspeld; geen gunstige combinatie lijkt me. Op dinsdagavond 14 mei vind ik het dan ook tijd voor de Gorsse heide.

Ochtendgloren op de Empese en Tondense heide (4 juni). De groene kikkers kwaken zo hard dat ze een mogelijke Blauwborst overstemmen.

Door de vele regen dampst de heide mooi als ik er rond 22.30u kom. Een baltsende Houtsnip vliegt boven mij. Ik loop de ronde over de heide. Grappig dat de Kleine plevieren zich zo laat nog laten horen. Een nieuwsgierige Steenmarter kruist mijn pad, een Bosuil begint te roepen. En dan, yes, het hoge piepende geluid van een jonge Ransuil (156).

Op vrijdag 17 juni regent het in de ochtend. Ik blijf thuis, tijd voor het huishouden. 's Middags haal ik Nienke van school, zet thee en klap de laptop open. Eerst natuurlijk even naar waarneming.nl. Marcel Ruijs heeft bij Cortenoever een Witvleugelstern en een Zwarte ruiter gezien!! "Eh, Nienke, ik moet daarnaartoe. Ga je mee, of blijf je (alleen) thuis." Nienke gaat niet mee, ik spring in de auto. Als ik arriveer staat Erik Lam daar ook. "Hé jij hier?", zeg ik. Waarop Erik zegt: "Goh, jij bent wel echt fanatiek bezig, zeker voor jouw doen." Samen zien we de Zwarte ruiter (157). Een mooi beest in zomerkleed. De ruiter vliegt op en verdwijnt, we waren dus mooi op tijd. Verderop staat Guido Verhoef. Als ik met hem sta te kletsen houdt Erik alles in de gaten. Hij pikt de Witvleugelstern (158) op boven de IJssel. Gaaf! Missie geslaagd, nu snel naar huis.

Na het avondeten lees ik een whatsappbericht van Guido: "kwako stabiel roepend achter de Zwarte Ruiterslenk." Mooi denk ik, die blijft nog wel even. Dan check ik op mijn mobiel mijn e-mail (de onrust van een big year). Wat, een Zwartkopmeeuw langs de IJssel bij Brummen! "Ehh Nienke, ik moet weer weg." "Tuurlijk pap, het is belangrijk voor jou dus ga maar." Gelukkig is er nu een buurmeisje bij Nienke (Sabien heeft een etentje). Wat een dag gaat dit worden. Maar het pakt anders uit. Ik mis net de Zwartkopmeeuw. En ook nog eens de Zwarte sterns. Zwaar balen! Zelfs de Kwartelkoning laat zich niet horen, wellicht doordat het regent. Tsjonge. Zo ben je blij met + 2 en even later slaat de stemming om door 3 gemiste soorten. Een big year is niet makkelijk....

Een avond later, in de schemer, hoor ik de Kwartelkoning (159) fraai roepen. Donderdag 23 juni fiets ik naar de Voorsterklei en de Rammelwaard. Weinig bijzonders, tot ineens twee Zwarte sterns (160) overvliegen. Zelf ontdekken blijft toch het leukst. Een melding van een zingende Fluitier bij Gorssel (Piet Schermerhorn) gaf richting aan mijn zaterdagochtend. Op de plek aangekomen hoorde ik de Fluitier (161) gelijk zingen. Fijn dat deze (schaarse) broedvogel toch ook nog op de lijst is gekomen! Van te voren had ik gedacht dat de tweede helft van juni wel rustig zou zijn. Niet dus.

Voor Patrijs heb ik echt mijn best gedaan door meerdere avonden plekken met recente waarnemingen te bezoeken. Zo werd ik een regelmatige bezoeker van de Theetuin Vierakker. Echter, steeds zonder resultaat. Tot de dag dat ik goed nieuws hoorde over mijn werk in verband met de reorganisatie. Op 28 juni kwam ik thuis en stond Sabien in de deuropening. "Bart belde een kwartier geleden, er zit nu een Patrijs in de Theetuin." Ik aarzel geen moment, spring in de auto en rij naar Vierakker. Het geplande maaiwerk in de tuin was zelfs tot mijn komst opgeschort. Nu moet het gebeuren. Ik loop de tuin in en dan vliegt rechts van mij een Patrijs (162) op. Verderop landt ie tussen de maïsplanten. Yes, hêhê, eindelijk gelukt.

Juli

Onderweg van het werk naar huis krijg ik dinsdag 5 juli van Guido een appje dat er vier Kluten zitten net ten zuiden van de nieuwe IJsselbrug. Weer wat te doen vanavond. Na het eten gelijk op de fiets gesprongen. En ja, de Kluten (163) zitten er nog. Ze zijn omringd door vele honderden Kokmeeuwen die profiteren van de droogvallende graslanden langs de IJssel.

Op vrijdagavond 7 juli fiets ik mij even in het zweet naar de oude IJsselbrug. Guido tipte dat hij daar live een Porseleinhoen hoorde. Ik was alleen thuis, Nienke slaapt, even twijfel, toch gegaan want dit is wel heel dichtbij. En zo hoor ik de Porseleinhoen (164) fraai roepen in de droogvallende uiterwaard. Ten noorden van de brug roept nog een vogel. Toch fascinerend dat deze ral zo laat in het seizoen toch profiteert van het hoogwater. Michel telde er binnen het werkgebied twaalf langs de IJssel.

Augustus

Terug van een heerlijke zomervakantie in de Spaanse Picos de Europa pak ik de draad gelijk weer op. De gemelde Roerdomp bij de Den Elterplas laat zich niet zien aan mij. Het achter waarnemingen van anderen aan gaan ben ik ook een beetje zat. Ik maak zelf een flinke vogeltocht op vrijdag 5 augustus. Eerst naar de Voorsterklei en Rammelwaard. Goed voor een groep van maar liefst 31 Lepelaars. Via de Oude IJsselarm bij Empe fiets ik naar de Empese en Tondense heide. Het vrouwtje Grauwe klauwier laat zich al snel zien, blijkbaar nog druk met voedsel zoeken voor haar jongen. Op de bult met het bankje zoek ik het water en de oevers af, niks bijzonders. Dan zie ik rechts ineens wat groots op een wortelkluit staan. Huh, een fraaie adulte Zwarte Ooievaar (165) zit zich daar rustig te poetsen! Wauw! Na een half uur genieten fiets ik door. Een Wespendif vliegt nog even laag over.

De Zwarte ooievaar staat rustig op een wortelkluit op de Empese en Tondense heide (5 augustus).

Mijn fiets was toe aan een nieuwe ketting. Het piepte en kraakte en dat maakt een fietstochtje minder tot een pretje. Zaterdag 6 augustus was de reparatie uitgevoerd. In de avond spring ik dan ook nog maar even op de fiets voor de Roerdomp die eerder deze week was gemeld in de Den Elterplas. Vaag zag ik met de verrekijker onder in een wilg een bruine vogel met groene poten. Zijn houding had echter meer weg van een eend dan een reiger vond ik. De vogel bleef roerloos zitten zodat ik niet wijzer werd. Dus ernaar toegelopen. Vogel weg, shit. Verder zoekend zag ik een kleine reiger verstopt zitten, dat moet hem zijn. Maar hij lijkt echter meer op een juveniele Kwak dan een Roerdomp. Snel naar huis om de telescoop op te halen en met de auto weer terug om nog genoeg licht te hebben. Nu is de vogel druk aan het vissen. En het is onmiskenbaar een juveniele Kwak (166)! Met de Kwak staat de teller op 166 en is mijn eerste doel voor mijn big year gehaald. In ruim acht maanden heb ik nu evenveel soorten gezien als in de ruim elf jaar hiervoor. Nu maar doorpakken en zien waar ik op uit kom.

Na twee rustige weken zie ik op vrijdag 26 augustus de melding van een Kleine zilverreiger van Guido. Als ik het avondeten op heb spring ik op de fiets. Aangekomen bij de Voorsterklei zet ik mijn telescoop op. De tweede vogel die in beeld komt is een Zwarte ibis (167)! De zwarte vogel zoekt met zijn kromme snavel voedsel een aan de oever van de geul. Gave soort, die ik pas voor de tweede keer in Nederland zie. Voor het werkgebied is het een nieuwe soort. Ik waarschuw Guido en die komt gelijk. We genieten samen en dan ga ik door, ik kwam immers voor een Kleine Zilver. Snel door naar de Rammelwaard. Daar zitten aan de zuidkant heel wat steltlopers zoals Oeverlopers en Kleine Plevieren. En ook een Kleine strandloper (168), duidelijk herkenbaar als juveniel dankzij de witte strepen op de rug. De zon staat ondertussen al laag. Ik fiets naar de noordkant van de plas. Halverwege zie ik een clubje reigers, ook met een reiger die kleiner is dan Grote Zilverreiger en die met zijn snavel tussen zijn veren staat, maar dat blijkt toch een Lepelaar. Aan de noordkant bekijk ik de groep reigers weer. Het zijn maar liefst 34 Grote Zilverreigers, 2 Lepelaars en 1 Kleine zilverreiger (169). Wat een topavond, 3 nieuwe soorten in deze fase van 'de wedstrijd'.

September

Pling, een nieuwe e-mail komt binnen op de PC in 's Graveland op maandag 5 september. Ton Swagten heeft Steenlopers gezien in de Ravenswaard, foto's zijn bijgevoegd. Duidelijke zaak. Ik ga wat eerder naar huis, eet snel het avondeten op en ga erop af. Robert is me voor en meldt dat ze aan de overkant van de IJssel zitten. Oei, buiten het werkgebied. Gelukkig keren er twee terug en die zitten nog op de stenen als ik arriveer. Jippie, Steenloper (170) op de lijst!

Kun je begin september langs de IJssel op een doortrekkende Visarend wachten? Ja, dat kan. Vrijdag 9 september stonden Robert en ik bovenop de oude vuilnisbelt op De Mars te kijken naar 1 angstreckende vogels. En ja, na anderhalf uur vloog er een Visarend (171) vanuit het noorden naar ons toe. De vogel pakte buiten ons zicht een vis en droeg hem mooi in de lengterichting in zijn poten en landde ergens aan de overkant. Missie geslaagd. Voor de volledigheid, Robert zag net voor ik arriveerde een Smelleken langs vliegen....

Het is fijn als anderen mij gelijk melden als ze een leuke soort zien. Dat deed Michel ook op vrijdag 16 september: Zilverplevier in geul Stokebrand. Alleen las ik het sms'je in de trein die net Zutphen uitreed, op weg naar Schiermonnikoog voor een integrale wadvogeltelling. Daar zag ik uiteraard genoeg Zilverplevieren. Zaterdag kwam er nog een schep bovenop, Rosse grutto en Krombekstrandloper in de Rammelwaard. Auw, drie goede soorten in korte tijd en ik ben weg. Zondag 18 september eind van de middag had ik eindelijk tijd om naar de Rammelwaard te gaan. De Rosse grutto (172) was snel gevonden, de Krombekstrandloper (173) volgde ook maar de determinatie vroeg om meer aandacht vanwege de Bonte strandlopers die er ook rondliepen. De schade gelukkig weer kunnen beperken.

Oktober

Voor zeldzame soorten moet je veel uren maken op de trektelpost. Dat is niet echt mijn favoriete bezigheid. Natuurlijk is trek tellen wel leuk als er veel vogels langsvliegen. Zondag 2 oktober schuif ik voor de tweede keer aan op de post, nu met Frans Parmentier. Er is behoorlijke trek, vooral Vink (1105 ex.) en Graspieper (413 ex.). Verder is het rustig. Blij verrast was ik dan ook toen er laag boven de grond met hoge snelheid een Smelleken (174) langs vloog. We misten hem bijna.

Begin oktober 'regent' het waarnemingen van Bladkoningen in Nederland. Vooral aan de kust, maar ook een paar in het binnenland. Ruben Vermeer hoort er ook één op de begraafplaats bij Groot Gaffel op 7 oktober. De volgende ochtend laat de vogel zich niet horen, waarschijnlijk is ie 's nachts verder getrokken. Ik ga mijn geluk verder proberen op de telpost waar Michel en Henk-Jan staan. Gezellig, geen bijzonderheden. Terugfietsend hoor ik ineens luid en duidelijk de roep van een Bladkoning. Iets te luid en al snel bedenk ik dat daar ringers actief zijn die het geluid afspelen.

Op zondag 16 oktober is de lucht blauw en vol van trekkende veldleeuweriken. Ik ga naar het landbouwgebied tussen de oude en nieuwe dijk bij Cortenoever. Daar viel vorige week mijn oog op een sloot met een mooie slikrand. Tijd om eens te kijken of ik daar een Bokje kan vinden. Een Watersnip vliegt er wel al snel op. Maar dan stopt er een auto op de plek waar mijn fiets staat. Ik loop maar eens terug en de man van de auto spreekt mij aan en vertelt dat ik niet overal mag lopen. Dat weet ik natuurlijk, vandaar dat ik aan de rand van het perceel loop, is mijn antwoord. We raken aan de praat over hazen, ganzen, weidevogels en veranderingen in het landschap. Als we elkaar een fijne dag hebben gewenst ga ik verder. Voor me vliegt een groepje vogels op met veldleeuweriken, kneuen en twee gorsachtigen. Ze roepen kort maar door het tegenlicht kan ik er niks van maken. IJsgorzen? Shit, ik weet het niet zeker en ik vind ze niet terug. Balen, ben ik toch niet scherp genoeg. Een majestueus langsvliegende Rode wouw maakt het een beetje goed. Ik ga weer verder en loop het werkp pad langs de braakstrook tegen de nieuwe dijk in. En dan hoor ik een musachtige roep en zie ik een forse pieper, een Grote pieper (175). Supervondst! Blijk ik toch nog wat scherp te hebben.

Het zonnige weer trekt me zondagochtend 30 oktober naar buiten. De Onderlaatse Laak heb ik lang niet bezocht dus daar fiets ik maar eens heen. Ik struin eens een rondje door een grasland met de hoop op een Bokje. Niks. Op een ander perceel idem, tot er rechts van mij een Watersnip opvliegt. Ik loop die kant op en er vliegen nog acht snippen op. Weer een paar stappen verder nog meer opvliegende snippen en als laatste een kleinere snip, een Bokje (176). Heel fijn.

November

Sint Maarten, vrijdag 11 november. Het is winters. Er zijn aardig wat Pestvogels gezien de laatste tijd, maar nog niet in Zutphen. Nadat ik Nienke naar school heb gebracht, fiets ik een rondje door Leesten en ga langs de plekken waar in eerdere jaren Pestvogels zijn gezien. Zonder resultaat. Na een kopje koffie maak ik mijn rondje Cortenoever. Op een drassig pas ingezaaid grasland zie ik een groep Kieviten opvliegen. Gelijk checken op een Goudplevier, zoals ik dit najaar al zo vaak heb gedaan. En verdomd, er zit een Goudplevier (177) tussen. Consequent opletten betaalt zich uit. Op de Weg naar het Ganzenei help ik twee vrouwen met het vangen van vijf losgebroken IJslandse pony's. 's Avonds zie ik dat Michel een Europese kanarie ter plaatse had op De Mars. Die vind ik de volgende ochtend niet terug. De melding van zeven Pestvogels loopt beter af. Zondagochtend 13 november zie ik de Pestvogels (178) prachtig zitten langs het Havepad in Warnsveld. Fijn dat ze in dit voorzichtige invasiejaar ook Zutphen aan doen.

Op vrijdag 18 november fietst ik weer mijn rondje Cortenoever. Dat loont al snel want ik zie een vrouw Blauwe kiekendief (179) jagend boven een akker, belaagd door verschillende Zwarte kraaien.

December

Het is rustig met de vogels rond Zutphen. Geen bijzondere soorten, behalve dan de Waterspreeuw bij Warken. Een Tjiftjaf die ik op 3 december hoor bij de Rammelwaard is natuurlijk wel bijzonder.

Op dinsdag 6 december loop ik aan het eind van de middag van station Voorst-Empe langs de rietkragen van de Oude IJssel richting Zutphen. Je probeert eens wat om een Roerdomp te treffen. Zonder succes. Nou ja, de verse knaagsporen van een Bever bij het station zijn toch een mooie vondst. Bijna een maand sta ik nu 'droog'. De melding van een IJssduiker in de Rammelwaard van Goen Jansen geeft hoop op het doorbreken van de ban. Helaas kan ik een dag later (vrijdag 16 december) geen Duiker vinden op de plas. Zaterdag 17 december ga ik naar de Gorsselse hei waar ik speciale aandacht heb voor een bosperceel aan de noordzijde waar veel berken in staan. Frens Westenbrink maakte daar gisteren fraaie foto's van een achttal foeragerende Grote barmsijsen. Ik hoor er na een uur twee roepend overvliegen, daarmee staat de Grote barmsijs (180) op mijn lijst.

De kortste dag is geweest, de Kerst komt eraan, de laatste dagen van mijn big year tikken weg. Op waarneming.nl zie ik dat in Gelderland Fraters, Zwarte zeeëenden en IJseenden zijn gezien. Die wil ik bij Zutphen ook wel tegenkomen. Dus op vrijdag 23 december begin ik bij het Bronsbergermeer. Daarna door naar de ruige velden bij Cortenoever. Het is mistig en grijs. Als ik al struinend Veldleeuweriken opjaag zie ik een 'fourwheeldrive' op de nieuwe dijk rijden. Een man stapt uit en loopt naar mij toe, en ik loop naar hem. "Meneer, mag ik vragen wat u hier doet?" "Tuurlijk", zeg ik, "vogels kijken." De jager meldt dat ik mij in Vogelrichtlijngebied bevindt en hier niet mag zijn. "Het gebied is afgesloten voor publiek, ik zal geen procesverbaal opstellen maar vraag u vriendelijk weg te gaan. "Ik geef aan dat het niet klopt wat hij zegt. "Zeg gewoon dat jullie aan het jagen zijn en geen vreemd volk willen hebben rondlopen", is mijn reactie. Er zitten een paar duizend Kol- en Grauwe ganzen op de grasakkers dus ik dacht dat de jagers zich daar mee bezig hielden. Maar nee, zo vlak voor Kerst gaat het natuurlijk om de hazen. Ik loop rustig terug naar mijn fiets. Wat later verschijnt de jager opnieuw. "Ik wil even zeggen dat je gelijk heb, het is niet afgesloten." Kijk, toch attent. Bij de RWZI zie ik een zestal Patrijzen opvliegen en een Grote gele kwikstaart. Hoogtepunten van de ochtend.

Dinsdag 27 december is een zonnige dag. Raymond Pahlplatz is uit Nederweert gekomen om samen eens stevig te gaan vogelen rond Zutphen. Kijken of de score nog omhoog kan. We doorkruisen het hele werkgebied; van de Ravenswaard tot aan Bronkhorst (met zes Ransuilen in de Uilenhoek), van de vistrap achter Warken (vandaag geen Waterspreeuw) tot de Empese & Tondense heide (mooie groep van 22 Geelgorzen). Alle ganzen gecheckt, alle plassen afgespeurd, maar nee, niks nieuws vandaag. Eind van de middag, donderdag 29 december. De trein rijdt net weg van station Voorst-Empe. Mooi, dan kan ik snel het bruggetje over de oude IJsselarm oversteken en langs de rietoever gaan struinen. Op het perron lopend zie ik in een ooghoek iets bruins bewegen aan de oever. Verrekijker erop, Roerdomp (181)! Rustig pikt ie een visje uit het water en loopt daarna de ruigte in en verdwijnt uit mijn beeld. Wat een vette afsluiter van mijn big year.

Tot slot

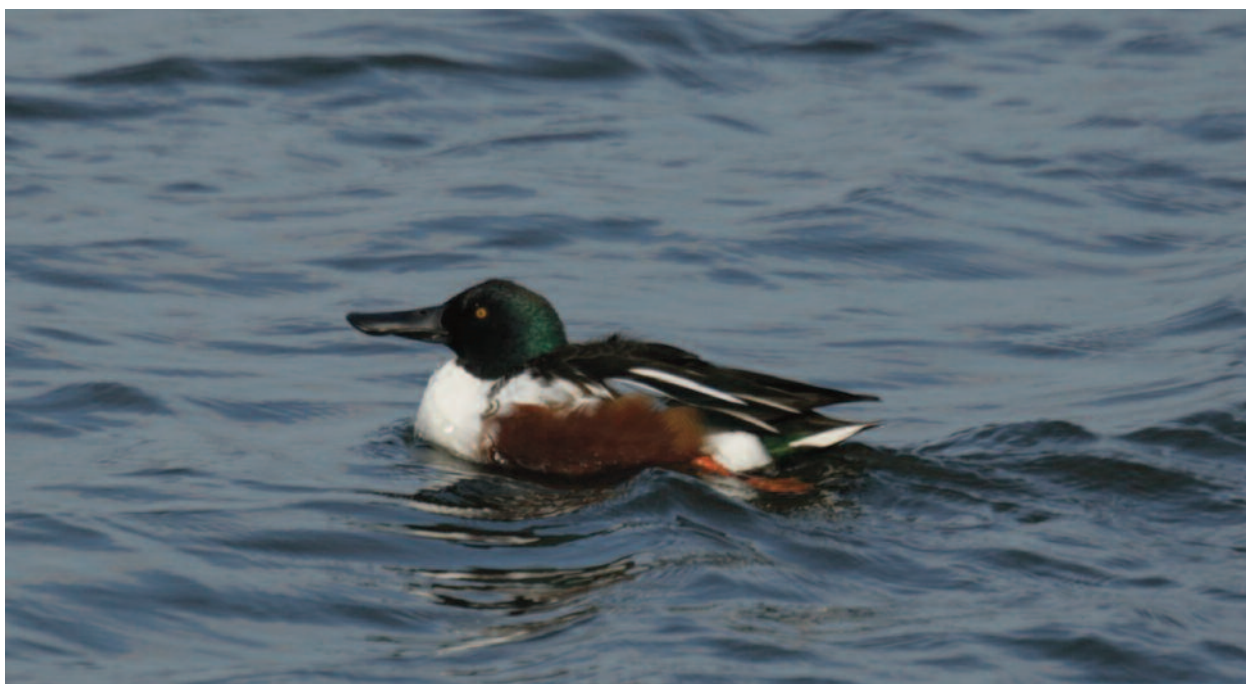
Het zit er op. Een nieuw record is niet gelukt, dat is zeker jammer. Bedenk dat in dit verslag vooral de succesvolle vogeltochten staan beschreven. Toch ben ik trots op mijn score van 181 soorten. Nog nooit ben ik zo fanatiek rond Zutphen aan het vogelen geweest. Ook keek ik niet eerder zo veel naar de lucht als ik in de tuin was, zeker in de tijd dat de Kraanvogels trekken.

Iedereen bedankt voor het meeleven, invoeren van waarnemingen of appen van bijzondere soorten. Vooral Robert hield me niet aflatend scherp met info uit de regio of aangrenzende provincies. En 2017? Dan stort ik mij op de planten.

Michiel van der Weide
Zutphen

Obmascik, Mark 2006. Het Grote Vogeljaar. Atlas, Amsterdam.

Vermeer, Ruben 2014. Big year 2013. Jaarboek Vogelwerkgroep Zutphen 2013. `

6 uilenwerkgroep de Oelenwappers

Het broedseizoen verliep na een aarzelend begin goed. Steenuil en vooral kerkuil hebben voor een mooi nageslacht gezorgd. Bij de torenvalk viel het broedresultaat tegen. In de werkgebieden voor Ruimte voor de rivier was het broedresultaat duidelijk minder; hopelijk zullen deze gebieden zich de komende jaren herstellen. In het broedoverzicht 2016, te vinden op de site van VWG Zutphen, zijn de gegevens te zien.

Steenuilen

In 2016 hadden we 25 steenuilnestkasten meer in ons verzorgingsgebied dan in 2015. Dit komt onder andere doordat ons gebied is uitgebreid met de Wilpse Klei. Met hetzelfde bezettingspercentage van de kasten als in 2015 waren er 7 broedsels meer. In totaal werden er 174 eieren gelegd, in 2015 waren dat er 158. Het grote verschil met voorgaande jaren was dat het percentage verlorengane eieren 33% was, terwijl dat voorgaande jaren ca 10 % hoger was. Er zijn in 2016 in ons gebied 121 jonge steenuilen uitgevlogen, in 2015 waren dat er 76. De goede broedresultaten zijn zeer waarschijnlijk het gevolg van de warmere meimaand in 2016, waardoor in een belangrijke periode van het broedsel voldoende voedsel voorhanden was.

Een volwassen vrouwtje steenuil, aangetroffen in een steenuilen-nestkast bij het ringen van haar jongen. Vrouwtjes zijn in het broedseizoen gemakkelijk te herkennen, omdat ze in tegenstelling tot mannetjes een broedvlek hebben. Een broedvlek is een kale plek op de buik, waardoor de lichaamswarmte direct wordt overgebracht op de eitjes en jongen.

Jonge steenuiltjes, een mooi nest van drie in 2016

Kerkuilen

Ten opzichte van het slechte broedseizoen in 2015 werd het broedseizoen in 2016 een geweldig jaar. In 2015 was slechts 5% van de nestkasten bezet, in 2016 was dat 30%, terwijl het langjarig gemiddelde bezettingspercentage 14% is. Ten opzichte van de steenuil is het broedresultaat van de kerkuil veel grilliger. Er werden 45 eieren gelegd en er zijn 36 jonge kerkuilen uitgevlogen, een enorm verschil met 2015 waarin slechts 6 jonge kerkuilen uitvlogen.

Het broedseizoen begon vroeger dan normaal, terwijl de meeste broedsels iets later waren dan gewoonlijk. Een paar heel late broedsels verrasten ons volkomen. Bijzonder in dit seizoen was dat enige erfbewoners ons getipt hebben over activiteiten in en rond de nestkast. In beide gevallen ging het om een laat broedsel. In de negen jaar van het bestaan van de werkgroep was dat niet eerder voorgekomen! Het betekent voor ons dat onze activiteiten leven bij erfbewoners.

Jonge kerkuilen slapen het liefst door tijdens het ringen, arrogante beesten!

Torenvalken

Het broedseizoen van de torenvalken viel in eerste instantie tegen. Het aantal eieren was met 33. iets meer dan de helft van het aantal van vorig jaar, toen we 58 eieren aantroffen. Toch zijn de broedresultaten, net als bij de uilensoorten, uiteindelijk meegevallen. Bij de torenvalken was het percentage verloren gegane eieren in 2016 slechts 24%, terwijl het gemiddeld 35% is.

De weersinvloeden zijn dus bij het broedseizoen van deze roofvogelsoorten aanmerkelijk goed geweest. In april heeft het heel veel geregend, waardoor weinig voedsel voorhanden was. In mei heeft het voedselaanbod zich geweldig hersteld.

Een jong vrouwtje torenvalk in de periode net na het uitvliegen.

Bosuilen

2016 is voor bosuilen in ons gebied geen succesvol jaar geweest. Van de vijf nestkasten in ons gebied was in één kast een broedsel met 2 eieren. Jammer genoeg heeft dit broedsel geen jongen opgeleverd. Maar toch, er zijn weer bosuilen aanwezig. Hopelijk wordt het komend broedseizoen er hopelijk weer eens één met jonge bosuilen in ons werkgebied.

Een jonge bosuil, die in 2013 in Warnsveld geringd werd.

Bijzondere activiteiten in 2016

Het jaar begon met een informatieavond op 25 januari in de Theetuin Vierakker, samen georganiseerd met de uilenwerkgroep uit Lochem. Bert Verboog, Gerrie Nijenhuis, Mary Mombarg en Goen Jansen brachten verschillende aspecten van de uilenbescherming onder de aandacht.

In april was de UWG present op de natuurmarkt Bloemen en Bijen bij dezelfde theetuin. Door de slechte weersomstandigheden was deze activiteit niet erg succesvol. Jannes van Santen, Francis en Fons Roording waren deze dag aanwezig.

Johan Blanksma zal een uilenfilm gaan maken. Er zal, speciaal voor kinderen van ca 8 tot 11 jaar, een film gemaakt worden. Daarna wordt een tweede versie geproduceerd waarin meer informatie te zien zal zijn over uilen. De uilenwerkgroep steunt dit project financieel en Goen Jansen werkt mee voor beeldmateriaal en filmlocaties.

In het najaar zijn, op uitnodiging van Landschapsbeheer Gelderland, Henk Pasman en Goen Jansen in Nijbroek geweest om een uiteenzetting te geven over steenuilen. Er zal in Nijbroek een nieuwe steenuilenwerkgroep opgericht worden waaraan wij steun hebben toegezegd. Die steun zal voornamelijk bestaan uit kennisoverdracht. Leden van de nieuwe werkgroep kunnen bij de nestcontroles in ons werkgebied meegaan.

Henk Pasman heeft in Voorst op een lagere school kinderen over uilen verteld. Een heel geslaagde activiteit die navolging verdient.

Dit seizoen was het laatste jaar dat onze werkgroep verplicht was een broedoverzicht van het werkgebied ruimte voor de rivier te zenden aan het Waterschap Vallei-Veluwe. Dat zijn we vijf jaar geleden overeengekomen. Het waterschap heeft ons een vergoeding per kast per jaar betaald. Dat was een mooie deal, omdat de kosten daarmee gedekt konden worden.

Terugmeldingen

Er worden door onze werkgroep ca 250 nestkasten gecontroleerd. Deze bezoeken we minimaal twee keer per jaar, als er broedsel is, wel vier of vijf maal per jaar. In 2016 hebben we van het Vogeltrekstation een aantal meldingen ontvangen. We ontvangen meldingen van vogels die in ons werkgebied geringd zijn, die in ons werkgebied gevangen zijn of die in ons gebied gevonden zijn. We kregen onder ander een melding over een in ons gebied geringde torenvalk, die in Klundert op 124 km afstand gevonden werd. De vogel was helaas een verkeerslachtoffer en was bijna één jaar oud. In één van de kerkuilenkasten werd een kerkuil gevangen die in Tjekwerd, Friesland, op 111 km afstand geboren en geringd was. Van steenuiltjes kregen we dit jaar 36 terugmeldingen. Meestal zijn dat vrouwtjes die broeden en in een nestkast gevangen worden of het zijn dode, meestal jonge vogels. De grootste doodsoorzaken van jonge steenuiltjes zijn verkeer en verdrinking in drinkbakken.

Wij danken erfbewoners voor de prettige samenwerking. Dankzij de giften van diverse sponsors en erfbewoners kunnen wij de kosten die gemaakt worden betalen. Afgelopen jaar werd als extra een koffer met ringmateriaal en een telescooppladder aangeschaft.

Chapeau voor de dame en heren van de Uilenwerkgroep voor hun inspanningen!

Goen Jansen

7 dramatisch jaar voor de slechtvalk

De titel doet natuurlijk al vermoeden dat er in 2016 iets aan de hand moet zijn geweest met het slechtvalkenbroedpaar. Hadden we in 2015 al een mager resultaat gezien het aantal jongen (één), 2016 verliep nog dramatischer.

Het paar is al vroeg (begin januari) druk op de toren en begin maart is te zien dat er eieren gelegd moeten zijn. Tijdens de observaties vanaf mijn balkon dat uitkijkt naar de nestkast, valt het mij op dat het vrouwtje veel meer wegblijft van de nestkast en ook voor langere duur dan in het verleden. Het mannetje zie ik nauwelijks bij de nestkast, terwijl hij zich wel duidelijk enkele keren rondom de stad laat zien. Maar wat ook opvalt is dat een tweede vrouwtje de gemoederen druk bezig houdt. Ik zie haar regelmatig bij de watertoren. Het lijkt erop dat het mannetje meer oog heeft voor het tweede vrouwtje dan voor het eerste.

In de periode maart-april is het aantal prooioverdrachten bij de nestlocatie op de vingers van één hand te tellen. Het vrouwtje moet dus zelf op pad. Aan voedsel in de stad is absoluut geen gebrek, maar het is aan de koude kant. Het zou dus goed kunnen dat het vrouwtje gedurende de nog koude dagen langer van het nest is geweest dan goed is. We zullen nooit precies weten waarom het legsel is mislukt, omdat de eieren niet onderzocht zijn. De veronderstelling dat het legsel mislukt is, doordat het vrouwtje te lang van de nestkast af was, is dus maar een aanname van de waarnemer.

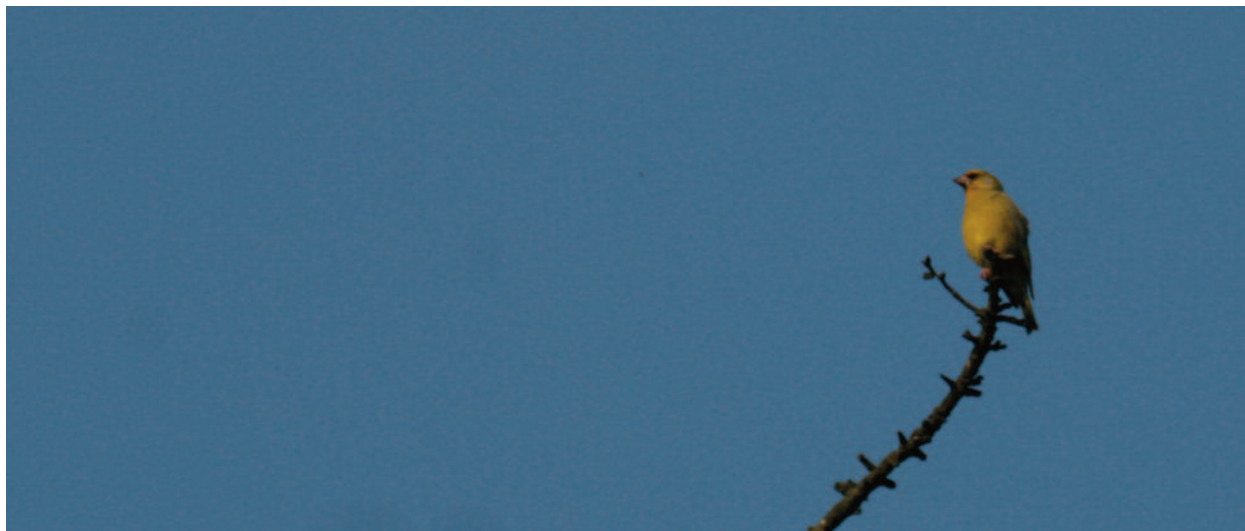
Op 18 april controleren Peter van Geneijgen (van de Werkgroep Slechtvalken Nederland) en Inez Weijer de nestkast (zie foto 1 en 2). Daar treffen ze drie eieren aan. De eieren voelen warm aan! Dat geeft toch weer hoop. Komt het toch nog goed? De verwachting is dat ze mogelijk in de vierde week van april zullen uitkomen. Echter, het blijft stil gedurende weken. En in mei vertonen de slechtvalken bijna geen activiteit meer rondom de nestkast.

Op 26 juli heeft Inez de eieren naar beneden gehaald. Ze wogen 35, 36 en 27 gram op de keukenweegschaal. Er lagen weinig prooiresten meer bij de nestkast, alleen nog deel van een gierzwaluw en een kleine braakbal van een slechtvalk. Volgend jaar beter en dan gewoon met één vrouwtje? (foto 3,4 en 5)

Dank aan de vele ins en outs van verschillende stadsbewoners die de slechtvalk een warm hart toedragen. Speciale dank aan Inez Weijer voor het altijd weer beklimmen van de hoge trappen, Peter van Geneijgen voor de gegevens en onze gezellige gesprekken tijdens een pot bier en uiteraard de familie Matser voor de bereidwilligheid om ons de toren te laten betreden. Top!

Rob van Swieten

8 bestuursverslag 2016

De samenstelling van het bestuur in 2016

Voorzitter: Steven de Bie.

Penningmeester: Frans Parmentier

Secretaris: Remke van Rijswijk.

Algemene bestuursleden: Hans Grotenhuis (tevens waarnemend voorzitter indien nodig),
Michel Klemann, Joost Meilof, Carin Barendregt.

De groei van het aantal leden zette ook dit jaar weer door, eind 2016 had de VWG ongeveer 120 leden. De VWG onderhoudt contact met haar leden door middel van twee bijeenkomsten per jaar, een nieuwsbrief (sinds 2015 digitaal, twee tot vier maal per jaar), de website, facebook (sinds 2013) en natuurlijk het jaarboek. In 2016 zijn we gestart met meer informele ledenbijeenkomsten naast de ledenvergaderingen. Tijdens deze avonden is er ruimte voor leden om vogelervaringen uit te wisselen, al dan niet met foto's of filmpjes.

Onderzoek

Leden van de VWG deden dit jaar weer mee aan diverse tellingen zoals winter- en watervogeltellingen, MUS (Meetnet Urbane Soorten) en PTT-tellingen. Er is ook aandacht voor specifieke soorten: Roek, Knobbelzwaan, Huiszwaluw, Oeverzwaluw, Gierzwaluw. Trektellen gebeurt op de trektelpost Warnsveld aan het Groene Kanaal; de gegevens komen op trektellen.nl. We doen mee met de jaarlijkse Euro Birdwatch begin oktober. De uilenwerkgroep de Oelenwappers houdt zich bezig met nestkastonderzoek. Sinds 2013 is er een ringstation in ons werkgebied: Ringstation Klarenbeek.

Bescherming

Beschermen en creëren van broedplaatsen gebeurt op diverse manieren voor uiteenlopende vogelsoorten:

- Slechtvalkenkast op de toren van de Walburgkerk (in 2005 geplaatst, eerste broedgeval in 2015, 1 jong; broedpoging 2016 mislukt)
- weidevogelbescherming (Tichelbeeksewaarden, Frans Parmentier; IJsbaan, Fons Roording)
- onderhoud oeverwaluwand (sinds 2006)
- Uilenwerkgroep de Oelenwappers
- Gierzwaluwenproject (Anne Marie Starreveld)

Beleidsbeïnvloeding

Ook in 2016 heeft de VWG overlegd met de gemeente. Met de betreffende wethouder Coby Pennings en met de stadsecologe Hella van Helsdingen werd in 2016 gesproken over: de Tichelbeeksewaard (weidevogelbeheer, viswedstrijden, recreatieve ontwikkeling van het gebied), de Visie Buitengebied Zutphen, het groenbeleid, ruimte voor de Roek, broedende ganzen in de stad, het gierzwaluwenproject, de uilenfilm. Daarnaast houden Steven de Bie en Hans Grotenhuis zich bezig met het ganzenbeleid van de provincie.

Educatie

Ook in 2016 verzorgde Adri Mulder een vogelcursus, geholpen door bestuursleden en een cursusteam bestaande uit leden die eerder een cursus gedaan hebben. Er was van februari tot juni een cursus vogelzang. In het najaar van 2016 was er geen cursus. De door Johan Blanksma gemaakte film over onze vogelwerkgroep is ook dit jaar nog enkele keren vertoond.

De leden van de excursiecommissie (Adri Mulder, Remke van Rijswijk, Ans Houweling, Eveline Vinke) organiseerden in 2016 weer maandelijks een excursie en een weekend vogels kijken op Voorne.

Tot slot

Het bestuur bedankt alle leden en andere betrokkenen voor hun inzet voor de vogelwerkgroep en vooral voor de vogels in Zutphen en omgeving.

Remke van Rijswijk

Colofon

© Vogelwerkgroep Zutphen en omgeving 2017

Secretaris Remke van Rijswijk
vwgzutphen@gmail.com
www.vwg-zutphen.nl

Tekst: Hans Grotenhuis, Goen Jansen, Michel Klemann, Rob van Swieten,
Remke van Rijswijk, Michiel van der Weide, Joost Meilof

Foto omslag: Eveline Vinke

Foto's binnenwerk per hoofdstuk:

Hs 1, pag. 1 Hans Grotenhuis, pag. 2 Eveline Vinke

Hs 2, Michel Klemann

Hs 3, Eveline Vinke. Foto roodmus Florence Werkhoven

Hs 4, Adri Mulder. Afbeelding gekopieerd uit ANWB Vogelgids van Europa, pag 29.

Hs 5, Michiel van der Weide. Foto's waterspreeuw Jeroen Kuipers

Hs 6, Goen Jansen

Hs 7, Rob van Swieten

Hs 8, Eveline Vinke

Eindredactie: Joost Meilof

Ontwerp en lay-out: Eveline Vinke

Realisatie: Diepenmaat Uitgeverij en Ontwerpbureau (www.diepenmaat.nl)

Jaarboek 2016 is een uitgave van Vogelwerkgroep Zutphen en omgeving.

Deze vereniging is in april 2005 opgericht en heeft tot doel het bevorderen van de kennis van vogels zoals die in de vrije natuur voorkomen en het beschermen van die vogels en de omgeving waarin zij leven.

Dat willen wij bereiken door onderzoek, beleidsadviesing, voorlichting en educatie.

Meer weten? Bezoek onze website: www.wwg-zutphen.nl